

KRONIKA

MIĘDZYKARODOWE SEMINARIUM NT. DEGRADACJI I OCHRONY GLEB

W dniach 7–14.11.1991 roku odbyło się w Lublinie drugie międzynarodowe seminarium poświęcone zagadnieniom degradacji i ochrony gleb uprawnych w krajach środkowej i wschodniej Europy, zorganizowane w ramach czterostronnego programu badawczego austriacko-czecho-słowacko-polsko-węgierskiego, sponsorowanego przez rząd austriacki.

Organizatorem seminarium był Instytut Agrofizyki PAN im. B. Dobrzańskiego przy współdziałaniu Akademii Rolniczej w Lublinie, a uczestniczyło w nim 35 osób, głównie z 4 wymienionych państw, a ponadto z Niemiec i Rosji.

Przedstawione referaty dotyczyły: środowiskowych aspektów użytkowania ziemi oraz oceny struktury gleb użytkowanych rolniczo w Austrii, Czecho-Słowacji, Polsce i na Węgrzech.

Niżej wymienione referaty ukazały się jako oryginalne prace (w języku angielskim) w specjalnym tomie Zesztów Problemowych Postępów Nauk Rolniczych (w 1992 r.), natomiast ocenie struktury gleb będzie poświęcona osobna monografia.

1. Chemiczne zanieczyszczenie gleb Polski (J. Gliński, R. Turski).
2. Przemieszczenie się składników nawozowych z gleby do wód powierzchniowych i gruntowych (H. Pondel, H. Terelak).
3. Agrofizyczne czynniki wpływające na przemiany azotanów i metali ciężkich w glebach (Z. Stępniewska, W. Stępniewski, T. Włodarczyk).
4. Siarka jako czynnik degradujący środowisko (A. Kaczor, J. Gliński, I. Dechnik).
5. Nowe aspekty podejścia do erozji gleb lessowych w Polsce (R. Turski, A. Słowińska-Jurkiewicz, R. Dębicki).
6. Środowiskowe aspekty powierzchniowego zaskorupiania i zagęszczenia gleb (R. Dębicki, J. Lipiec).
7. Nowe środowiskowe aspekty użytkowania gleb na Węgrzech (G. Varallyay).
8. Środowiskowe aspekty stosowania nawozów mineralnych (T. Németh).
9. Regionalne badania nad stosowaniem mikroelementów na Węgrzech (O. Palmi).
10. Stosowanie wód ściekowych na gruntach rolniczych Węgier (E. Molnár).
11. Badania polowe nad bilansem składników pokarmowych roślin (I. Kádár).
12. Fosfor glebowy jako składnik pokarmowy roślin i potencjalny czynnik zanieczyszczający środowisko (G. Fuleky).

Zagadnieniu degradacji gleb poświęca się ostatnio wiele uwagi na całym świecie. Prowadzone intensywne badania wykazują bowiem pogarszający się stan podstawowego warsztatu rolniczego, jakim jest gleba. To z kolei pociąga za sobą obniżenie plonów roślin oraz ich jakości i zdrowotności.

Badania przyczyn, stanu, procesów i skutków degradacji gleb oraz czynników jej przeciwdziałających wymagają kompleksowego podejścia, ujmującego aspekty zarówno chemiczne, fizyczne i biologiczne, jak też ścisłej współpracy międzynarodowej.

Przykładem takiej działalności może być omawiane seminarium.

Dokonano na nim oceny stanu chemicznych zagrożeń środowiska glebowego we współpracujących krajach, spowodowanych kwaśnymi opadami, akumulacją w glebach metali ciężkich, azotanów i fosforanów. Rozważano również zagadnienie tzw. chemicznej bomby czasowej (Chemical Time Bomb), stanowiące potencjalne zagrożenie środowiska. Przedstawione wyniki wykazały, że w Polsce stosunkowo mała powierzchnia kraju (ok. 11% w rejonie Śląska) jest silnie zanieczyszczona, natomiast pozostała część, a szczególnie rejony północne i wschodnie, „czysta” dla produkcji „zdrowej” żywności. Sygnalizowane tendencje wzrostu zanieczyszczeń, głównie przemysłowych, powinny być zahamowane przez intensywną działalność w zakresie ochrony środowiska naturalnego.

Podczas gdy problematyką chemicznej degradacji gleb zajmowano się od dawna i jest ona dobrze poznana, to degradacja fizyczna gleb wymaga większego zainteresowania. Procesy erozji, zaskorupiania, zagęszczania, niszczenia struktury, zmian stosunków wodno-powietrzno-cieplnych gleb są niedostatecznie zbadane. W badaniach tych przoduje unikalna placówka PAN – Instytut Agrofizyki w Lublinie, specjalizujący się szczególnie w opracowaniu nowych metod badawczych i aparatury pomiarowej, a także w rozwiązywaniu wysoce wieloskładnikowych zagadnień teoretycznych dotyczących procesów fizycznych w wieloskładnikowych układach glebowych.

Wspólny austriacko-czecho-słowacko-polsko-węgierski program badawczy ma na celu zunifikowanie metodyki badań właściwości fizycznych gleb pod kątem oceny stopnia ich naturalnej i antropogennej degradacji. Instytutowi Agrofizyki powierzono zadanie wyposażenia współpracujących placówek zagranicznych w nowatorską aparaturę własnej produkcji.

W trakcie seminarium Wydział Nauk Rolniczych i Leśnych PAN wyróżnił dwóch uczestników okolicznościowym medalem im. Opaczewskiego za ich wkład w rozwój nauk agrofizycznych w Polsce. Otrzymali go: profesor W. E. H. Blum – kierownik Katedry Gleboznawstwa Uniwersytetu Rolniczego w Wiedniu, sekretarz generalny Międzynarodowego Towarzystwa Gleboznawczego oraz profesor G. Varallyay – dyrektor Instytutu Gleboznawstwa i Agrochemii Węgierskiej Akademii Nauk w Budapeszcie.